

Veřejné knihovny a jejich role v Místním akčním plánu rozvoje vzdělávání

Cílem tohoto textu je seznámit veřejné knihovny s podstatou Místního akčního plánu - k čemu slouží, proč a jak by se do něj měly knihovny zapojit?

Co je Místní akční plán?

Místní akční plán rozvoje vzdělávání (dále MAP) je projektem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, který je financován z výzvy Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV). Projekt se především zaměřuje na rozvoj kvalitního vzdělávání dětí a žáků do 15 let věku, tedy na MŠ a ZŠ. Zahrnuje oblasti včasné péče, předškolního a základního vzdělávání, zájmového a neformálního vzdělávání. Kvalitu vzdělávání lze zvyšovat podporou spolupráce zřizovatelů, škol a ostatních aktérů ve vzdělávání. Hlavním přínosem MAP je vytváření podmínek pro rozvoj a budování komunikace mezi aktéry, kteří se podílejí na vzdělávání v obci.¹ MAP jsou realizovány od roku 2016 a od roku 2018 na ně plynule navazují MAP II. K říjnu 2018 realizuje projekt MAP celkem 222 měst a obcí.

Jednotlivými aktéry MAP jsou děti a žáci, rodiče, ředitelé a učitelé škol, zřizovatelé. Všichni tito aktéři mají mít díky komunitnímu plánování možnost svobodně se účastnit rozhodování o důležitých otázkách života společenství. Politika samosprávy a její plány mají odrážet vůli a potřeby obyvatel regionu. Řešení mají umožnit využití dostupných zdrojů či nacházet nové, a přinášet tak co největší užitek a spokojenost.

Vzájemná spolupráce přináší zvýšení důvěry, otevřenost a inspiraci. Prohlubuje spolupráci s neziskovými organizacemi nejen v oblasti vzdělávání, ale také v sociální oblasti. Celkově má pak tato spolupráce dopad na zlepšení kvality vzdělávání, rozvíjení kompetencí pro osobní i pracovní život.²

Každý MAP obsahuje tři povinná opatření, která se zaměřují na **předškolní vzdělávání a péči; čtenářskou a matematickou gramotnost v základním vzdělávání; inkluzivní vzdělávání a podporou dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem.**

Pro každou tuto oblast je zřízena pracovní skupina složená z pedagogů, knihovníků, zástupců neformálního vzdělávání a neziskových organizací dané obce, rodičů, zastupitelů a dalších odborníků, včetně IT specialistů. Pracovní skupiny navrhuje přínosné a realizovatelné aktivity pro danou oblast (tedy pro školy a spolupracující organizace) a navrhuje zároveň způsob jejich financování. Aktivity zahrnují akce konané pro veřejnost odbornou i neobdobnou a také aktivity pro děti a mládež.

Veřejná knihovna jako důležitý člen pracovní skupiny pro čtenářskou gramotnost

Knihovny mají nezastupitelné místo. Mají velice dobré know-how již zavedených vzdělávacích a kulturních akcí, které pořádají. Mnozí knihovníci jsou také výbornými lektory. Knihovny jsou v obcích kulturním a vzdělávacím místem, znají velice dobře prostředí obce, ve které působí. Dokáží spolupracovat s dalšími organizacemi, které se zaměřují na různé oblasti či témata (např. organizace zabývající se ekologií, kulturní organizace, domovy pro seniory, sociální služby, spolky zaměřené na komunitní činnost a mnoho dalších organizací zřízených v dané obci).

V metodickém pokynu pro zpracování MAP II v opatření pro čtenářskou a matematickou gramotnost v základním vzdělávání,³ je popsána kulturní a informační role místních knihoven a vnímání veřejných knihoven jako důležitých aktérů ve vzdělávání.

Je žádoucí, aby se pedagogové, knihovníci a organizace na podporu čtenářské gramotnosti vzájemně podpořili, inspirovali, vyměnili si zkušenosti z praxe, vedli odbornou diskuzi. Z pohledu knihoven je výzvou zejména úsilí o pozitivní rozvoj čtení. Pokusme se o pozitivní rozvoj čtení a čtenářství u žáků na našich školách. Zakomponujme čtení také do dalších vyučovacích předmětů. Děti, které čtou, jsou schopny rozvíjet své názory a myšlenky, dokáží být aktivnější v občanské společnosti, jsou aktivními občany.⁴

Úkoly a cíle pracovní skupiny pro čtenářskou gramotnost

Pracovní skupina má za úkol řešit konkrétní témata, zprostředkovat výměnu zkušeností, námětů a tipů na osvědčené a kvalitní lektory pro vzdělávací akce. Vzájemně se také účastníci inspirují vzorovými materiály, které mohou členové používat při své práci. Pro vybraná témata je možné přizvat odborníky.

Výstupem je podpora a spolupráce zapojených subjektů v oblasti čtenářské gramotnosti.

Knihovny bývají obvykle osloveny realizátory MAP s žádostí o zapojení do pracovní skupiny pro čtenářskou gramotnost. Agentura pro sociální začleňování doporučuje knihovnám, aby se zajímaly o to, zda je v jejich obci realizován projekt MAP a samy oslovily realizátory projektu. Každý MAP má své webové stránky, kde jsou uvedeny kontakty a další informace k projektu.

Zapojení knihoven do MAP

Knihovny se mohou zapojit do MAP tak, že se knihovníci stanou členy pracovní skupiny pro čtenářskou gramotnost. Dále mohou být členy řídicího výboru a podílet se tak na tvorbě strategického plánu vzdělávání v obci a dalších strategických plánech pro vzdělávání.

Knihovny a jejich zaměstnanci se mohou zapojit do pracovních skupin jako poradci, aktivní organizátoři nebo spoluorganizátoři akcí.

Aktivity knihoven v rámci MAP

Výběr aktivit pro realizaci a podporu v MAP je široký. V projektu mohou být podpořeny aktivity knihoven, které se snaží o zapojení rodičů do čtení doma. Knihovny také mohou být místem pro mimoškolní domácí přípravu. Projekt také podporuje zapojení knihoven v rozvoji čtenářských klubů.⁵ Knihovny mohou pořádat besedy na podporu čtení všech věkových skupin, přednášky o kybernetické bezpečnosti či informační gramotnosti, kurzy práce s internetem, akce pro rodinu, komunitní setkávání, apod. Mezi již známé a osvědčené aktivity, kterých se děti a žáci škol v knihovně účastní, patří například besedy s tématy rámcových vzdělávacích programů, knihovnické lekce, workshopy, čtenářské kluby, pasování na čtenáře, setkávání s autory, literární a výtvarné soutěže, Noc s Andersenem, BookStart. Záleží na domluvě s realizačním týmem, které z aktivit je možné finančně a organizačně podpořit.

Jako příklad zapojené knihovny můžeme uvést **Regionální knihovnu Karviná, příspěvkovou organizaci**. Zástupkyně knihovny je členkou řídicího výboru a pracovní skupiny pro čtenářskou gramotnost. Knihovna se tak podílí na tvorbě strategického plánu vzdělávání, v pracovní skupině společně s učiteli a dalšími členy navrhuje aktivity s prvky podpory čtenářské gramotnosti, předávají si praktické zkušenosti. Zapojení do MAP knihovně umožnilo hradit honoráře přednášejícím a posílilo finanční prostředky na další náklady spojené s veřejnými setkáními.

V rámci projektu Místní akční plán rozvoje vzdělávání v ORP Karviná statutární město Karviná podpořilo čtenářskou pregramotnost a gramotnost, zapojilo se prostřednictvím knihoven do projektů „Bookstart – s Knížkou do života“ a „Už jsem čtenář – Knížka pro prvňáčka“.

Do projektu se zapojily knihovny v Karviné, Dětmovicích, Petrovicích u Karviné a ve Stonavě. Projekt „Bookstart – S knížkou do života“ – se prostřednictvím knihoven snaží zapojovat aktivní rodiče, aby společně seznamovaly nejmenší čtenáře s knihou a nepřeberným množstvím příběhů (a informací) v ní. Cílem projektu „Už jsem čtenář – Knížka pro prvňáčka“ je rozvoj čtenářských návyků žáků již od prvního ročníku školní docházky.

Jako přínosné vidí knihovníci navázání spolupráce s dalšími organizacemi, zvýšení povědomí a navýšení zájmu o knihovny a jejich aktivity. Knihovníci také díky účasti v pracovních skupinách získali ucelený přehled o plánovaných akcích v obci a nedocházelo tak k duplikováním aktivit. Zvýšil se také zájem pedagogů škol o činnost knihoven, navázání spolupráce a vzájemného poradenství týkajícího se čtenářské gramotnosti.

Zapojením knihoven do Místního akčního plánu získá obec do projektu významného partnera a knihovna se stane součástí důležité vzdělávací strategie obce.

Zdroje:

[1, 2, 3, 5] POSTUPY ZPRACOVÁNÍ MÍSTNÍCH AKČNÍCH PLÁNŮ: Příloha č. 2 výzvy k předkládání projektů [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2015. Dostupné z: <https://opvvv.msmt.cz/download/file530.pdf>

[4] Česká školní inspekce: Mezinárodního šetření PIRLS 2016 [online]. Praha: Česká školní inspekce. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/getattachment/495acf4d-0d8f-446c-83d9-b83519070b99/PIRLS-2016-zakladni-informace-4-12-2017.pdf>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

*Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.
Více na www.socialni-zaclenovani.cz.*